

اعمال آغاز ماه و آداب ماه مهمانی خدا

در زمان دیدن هلال خواندن دعای هلال وارد شده است و اقلش آن است که سه مرتبه بگوید الله اکبر و سه مرتبه لا اله الا الله و سپس بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ شَهْرَ كَذَا وَ جَاءَ بِشَهْرٍ كَذَا. بهترین دعای زمان رؤیت هلال دعای 43 «صحیفه سجادیه» است.

مرا بخوانید که منتظر شما هستم/ آداب مهمان خدا شدن
اعمال آغاز ماه و آداب ماه مهمانی خدا

اعمال مشترک اول هر ماه

1- دعا

در زمان دیدن هلال خواندن دعای هلال وارد شده است و اقلش آن است که سه مرتبه بگوید الله اکبر و سه مرتبه لا اله الا الله و سپس بگوید: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ شَهْرَ كَذَا وَ جَاءَ بِشَهْرٍ كَذَا. بهترین دعای زمان رؤیت هلال دعای 43 «صحیفه سجادیه» است.

2- قرآن

خواندن هفت مرتبه سوره «حمد».

3- روزه

از اموری که بر آن تأکید شده، سه روز روزه گرفتن در هر ماه است. مرحوم علامه مجلسی در «زادالمعاد» می گوید: مطابق مشهور، این سه روز، پنجشنبه اول ماه و پنجشنبه آخر ماه و چهارشنبه اول از دهه وسط ماه است.

4- نماز

شب اول ماه: دو رکعت نماز بجا آورد، به این نحو که در هر رکعت پس از سوره «حمد» سوره «انعام» را بخواند سپس از خداوند متعال بخواهد که او را از هر ترسی و هر دردی ایمن گرداند.

روز اول ماه: خواندن نماز اول ماه که آن دو رکعت است، در رکعت اول بعد از «حمد» سی مرتبه سوره «توحید» و در رکعت دوم بعد از «حمد» سی مرتبه سوره «قدر» بخواند و بعد از نماز صدقه ای در راه خدا بدهد، هر کس چنین کند، سلامت خود را در آن ماه از خداوند متعال گرفته است.

اعمال مشترک ماه رمضان

1- دعا

سید بن طاووس (رحمه الله) از امام صادق و امام کاظم (علیهم السلام) روایت کرده است که فرمود: از اول ماه تا آخر ماه مبارک، بعد از هر فریضه، این دعا را بخوان:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي حَجَّ بَيْتِكَ الْحَرَامِ فِي

خدایا روزیم گردان حج خانه کعبه را در

عامی هذا وَ فِي كُلِّ عَامٍ مَا ابْتَقَيْتَنِي فِي يُسْرٍ مِّنْكَ وَ عَافِيَةٍ وَ سَعَةٍ

این سال و در هر سال تا زنده هستم در آسایش و تندرستی از جانب تو و وسعت

رِزْقٍ وَلَا تَخْلِنِي مِنْ تِلْكَ الْمَوَاقِفِ الْكَرِيمَةِ وَالْمَشَاهِدِ الشَّرِيفَةِ

روزی و دورم مکن از این اماکن گرامی و مشاهد شریفه

و زيارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ فِي جَمِيعِ حَوَائِجِ الدُّنْيَا

و زیارت قبر پیامبرت که درود تو بر او و آتش باد در همه حاجتهای دنیا

وَالَا خَيْرَ فَعَنْ لِي اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتُلْتُكَ فِيمَا تَقْضِي وَ تُقَدِّرُ مِنَ الْأَمْرِ

و آخرتم پشتیبان من باش خدایا از تو خواهم در آنچه بنا هست درباره اش حکم فرمایی و مقدر کنی در آن فرمان

الْمَحْنُومِ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ مِنَ الْقَضَاءِ الَّذِي لَا يُرَدُّ وَ لَا يُبَدَّلُ أَنْ

حتمی و مسلم در شب قدر از آن تقدیری که برگشت ندارد و تغییر نپذیرد که

تَكْتُبَنِي مِنْ حُجَّاجِ بَيْتِكَ الْحَرَامِ الْمَبْرُورِ حَجَّهُمُ الْمَشْكُورِ سَعْيُهُمْ

مرا از حاجیان خانه محترم کعبه ات ثبت فرمایی آن حاجیانی که حششان درست و سعیشان مورد تقدیر و سپاس است

الْمَعْقُورِ دُئُوبُهُمُ الْمُكَفَّرِ عَنْهُمْ سَيِّئَاتُهُمْ وَاجْعَلْ فِيمَا تَقْضِي

و گناهانشان آمرزیده و کارهای بدشان بخشیده شده است و قرار ده در همان قضا

وَ تُقَدِّرُ أَنْ تُطِيلَ عُمْرِي وَ تُوسِّعَ عَلَيَّ رِزْقِي وَ تُؤَدِّيَ عَنِّي أَمَانَتِي

و تقدیرات که عمر مرا طولانی گردانی و روزیم را فراخ کنی و امانت و قرضم را

وَ دِيْنِي آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

ادا فرمایی ، اجابت فرما ای پروردگار جهانیان

و همچنین بعد از هر فریضه می گویی:

يَا عَلِيُّ يَا عَظِيمُ يَا عَفُورُ يَا رَحِيمُ أَنْتَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

ای والا ای بزرگ ای آمرزنده ای مهربان تویی پروردگار بزرگی که نیست مانند او چیزی

وَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وَ هَذَا شَهْرُ عَظَمَتِهِ وَ كَرَمَتِهِ وَ شَرَفَتِهِ وَ فَضْلَتِهِ

و او شنوا و بینا است و این ماهی است که آنرا بزرگ و گرامی داشته و او را شرافت و برتری داده ای

عَلَى الشَّهْرِ وَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي فَرَضْتَ صِيَامَهُ عَلَيَّ وَ هُوَ شَهْرُ

بر ماههای دیگر و این ماهی است که روزه آن را بر من واجب کرده و این ماه

رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَتْ فِيهِ الْقُرْآنَ هُدًى لِلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى

رمضان است همان ماهی که قرآن را در آن فرو فرستادی آن قرآنی که راهنمای مردم و نشانه های روشنی از هدایت

وَالْفَرَقَانِ وَ جَعَلَتْ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ جَعَلَتْهَا حَبِيرًا مِنْ الْفِ شَهْرٍ فِيَا

و جدا ساختن (میان حق و باطل) است و قراردادی در این ماه شب قدر را و آن را بهتر از هزار ماه کردی پس ای

ذَالْمَنِّ وَ لَا يَمْنُ عَلَيْكَ مَنْ عَلَىٰ بِفَكَكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ فَيَمْنُ تَمْنُ

منت داری که کسی بر تو منت ندارد منت نه بر من به آزاد ساختنم از آتش در میان آنانکه

عَلَيْهِ وَ ادْخِلْنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

بر آنها منت نهی و داخل بهشتم گردان برحمتت ای مهربانترین مهربانان

2) شیخ کفعمی(رحمه الله) در مصباح و بلد الامین از حضرت رسول(صلی الله علیه وآله) نقل کرده اند که آن حضرت فرمود: هر کس این دعا را در ماه رمضان بعد از هر نماز واجب بخواند، خداوند متعال گناهان او را می آمرزد:
اللَّهُمَّ ادْخِلْ عَلَىٰ أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ...الخ.(8)

3) مرحوم شیخ کلینی(رحمه الله) در کتاب کافی از ابوبصیر روایت کرده که امام صادق(ع) در ماه رمضان این دعا را می خواند:

اللَّهُمَّ ادْخِلْ عَلَىٰ أَهْلِ الْقُبُورِ السُّرُورَ

خدایا بفرست بر خفتگان در گور نشاط و سرور

اللَّهُمَّ اعْنِ كُلَّ فَقِيرٍ اللَّهُمَّ اشْبِعْ كُلَّ جَائِعٍ اللَّهُمَّ اكْسُ كُلَّ غَرِيْبٍ

خدایا دارا کن هر نداری را خدایا سیر کن هر گرسنه ای را خدایا بیوشان هر برهنه را

اللَّهُمَّ اقْضِ دَيْنَ كُلِّ مَدْيِنٍ اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ كُلِّ مَكْرُوبٍ اللَّهُمَّ رُدِّ

خدایا ادا کن قرض هر قرضداری را خدایا بگشا اندوه هر غمزده را خدایا به وطن بازگردان هر

كُلَّ غَرِيْبٍ اللَّهُمَّ فَكِّ كُلِّ اسِيرٍ اللَّهُمَّ اصْلِحْ كُلَّ فَاسِدٍ مِنْ أُمُورٍ

دور از وطنی را خدایا آزاد کن هر اسیری را خدایا اصلاح کن هر فسادی را از کار

الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ اشْفِ كُلَّ مَرِيضٍ اللَّهُمَّ سُدِّ فَقْرَنَا بِغِنَاكَ اللَّهُمَّ

مسلمین خدایا درمان کن هر بیماری را خدایا ببند رخنه فقر ما را به وسیله دارائی خود خدایا

غَيَّرْ سَوْءَ حَالِنَا بِحُسْنِ حَالِكَ اللَّهُمَّ اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَعِنَّا مِنْ

بدی حال ما را بخوبی حال خودت مبدل کن خدایا ادا کن از ما قرض و بدهیمان را و بی نیازمان کن از

الْفَقْرِ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

نداری که راستی تو بر هر چیز توانایی

2- قرآن

بهترین اعمال در شبها و روزهای ماه مبارک رمضان تلاوت قرآن است زیرا قرآن در ماه مبارک رمضان نازل شده است، در حدیث آمده

هر چیزی را بهاری است و بهار قرآن ماه رمضان است و در ماههای دیگر هر ماهی یک بار ختم قرآن سنت است و اقل آن هر شش روز است ولی در رمضان، هر سه روز یک ختم قرآن سنت است و اگر بتواند روزی یک قرآن ختم کند، خوب است.

3- ذکر و استغفار

دعا و ذکر صلوات و استغفار از گناهان، در این ماه بسیار تأکید شده. و نیز گفتن کلمه لا إله إلا الله. در روایتی می خوانیم: وقتی ماه مبارک رمضان داخل می شد امام زین العابدین(ع) جز به دعا و تسبیح و استغفار و تکبیر، سخن نمی گفت.

آداب افطار

(1) افطار با غذاها و نوشیدنی های پاک و طاهر از حرام و مشته به حرام باشد.

بهتر آن است که به خرمای حلال افطار کند که پیامبر اکرم(ص) فرمود: هر کس با خرمای حلال افطار کند، ثواب نمازش افزون گردد.

همچنین امام علی(ع) فرمود: مستحب است با شیر افطار کند. افطار کردن به آب و نبات و حلوا و آب نیم گرم، به هر کدام که باشد نیز خوب است که رسول خدا(ص) با اینها افطار می کردند.

(2) به هنگام افطار دعاها کوتاهی که از معصومین(علیهم السلام) وارد شده است را بخواند مانند:

الف) اللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ، وَ عَلَى رَزْقِكَ أَفْطَرْتُ، وَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ.

ب) امیرمؤمنان(ع) به هنگام افطار کردن، این دعا را می خواند: بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ لَكَ صُمْنَا وَ عَلَى رَزْقِكَ أَفْطَرْنَا، فَتَقَبَّلْ مِنَّا، إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.

(3) خواندن سوره قدر به هنگام افطار، پاداش بسیاری دارد.

(4) در لقمه اول به هنگام افطار بگوید: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، يَا وَاسِعَ الْمَغْفِرَةِ، إِغْفِرْ لِي. که امام حسن مجتبی(ع) فرمود: کسی که آن را بگوید خداوند او را بیامرزد.

(5) دعا کردن به هنگام افطار بسیار مفید است. در روایتی آمده است که رسول خدا(ص) می فرمود: برای روزه دار به هنگام افطارش، یک دعای اجابت شده می باشد.

(6) به هنگام افطار، صدقه دهد و روزه داران را افطار دهد هر چند در صورت عدم توانایی، به تعدادی خرما یا جرعه ای آب باشد، افطار دادن از مستحبات بسیار مؤکد است که سزاوار است مؤمنان آن را فراموش نکنند.

از رسول خدا(ص) نقل شده است که هر کس در ماه رمضان، مؤمن روزه داری را افطار دهد، پاداش آزاد کردن بنده مؤمنی را دارد و سبب آمرزش گناهان او می شود.

وقتی که اصحاب پرسیدند، توان چنین کاری نداریم، فرمود: آن کس که توان ندارد، مقداری شیر یا قدری آب و یا تعدادی خرما هم بدهد، خداوند به او چنین پاداشی را عطا می کند.

2- دعا

(1) خواندن دعایی که سید بن طاووس(رحمه الله) در اقبال روایت کرده است: هر کس در هر شب از ماه رمضان این دعا را بخواند، گناهان بسیاری از او آمرزیده می شود:

اللَّهُمَّ رَبَّ شَهْرِ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَتْ فِيهِ الْقُرْآنَ وَافْتَرَضْتَ عَلَى

خدایا ای پروردگار ماه رمضان که در آن قرآن را فرستادی و بر

عِبَادِكَ فِيهِ الصِّيَامَ صَلَّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنِي حَاجَّ بَيْتِكَ

بندگان روزه را در این ماه واجب کردی درود فرست بر محمد و آل محمد و روزیم گردان حج خانه

الْحَرَامِ فِي عَامِي هَذَا وَ فِي كُلِّ عَامٍ وَاعْفُ لِي تِلْكَ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ

محترم خود کعبه را در این سال و در هر سال و بیامرز برایم این گناهان بزرگ را

فَاتَهُ لَا يَغْفِرُهَا غَيْرُكَ يَا رَحْمَنُ يَا عَلَامُ

که براستی نیامرزد آنها را جز تو ای بخشاینده و ای بسیار دانا

(2) خواندن دعای افتتاح در هر شب ماه رمضان

3- نماز

(1) مستحب است در هر شب از ماه رمضان دو رکعت نماز خوانده شود به این نحو که در هر رکعت بعد از حمد سوره توحید را سه مرتبه بخواند و پس از سلام نماز بگوید:

سُبْحَانَ مَنْ هُوَ حَفِيفٌ لَا يَعْجَلُ، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ رَحِيمٌ لَا يَعْجَلُ، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ قَائِمٌ لَا يَسْهُو، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ دَائِمٌ لَا يَلْهُو. سپس هفت مرتبه تسبیحات اربعه و بعد بگوید: سُبْحَانَكَ سُبْحَانَكَ سُبْحَانَكَ، يَا عَظِيمُ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الْعَظِيمَ.

در پایان نیز ده مرتبه صلوات بفرستند بر پیغمبر و آل او. کسی که این دو رکعت نماز را بجا آورد خداوند متعال گناهان زیادی را از او بیامرزد.

(2) در روایتی از امام صادق(ع) آمده است که هر کس در هر شب از ماه رمضان، سوره فتح را در نماز مستحب بخواند، در آن سال از بلاها محفوظ می ماند.

(3) بجا آوردن هزار رکعت نماز در طول شبهای ماه رمضان.

درباره کیفیت بجا آوردن آن روایات مختلف است ولی آنچه در روایت #171؛ علی بن مهران» از امام جواد(ع) نقل شده و گروه کثیری از بزرگان آن را پذیرفته اند چنین است:

در دهه اول و دوم ماه مبارک رمضان، در هر شبی بیست رکعت نماز خوانده شود (هر دو رکعت به یک سلام) به این نحو که هر شب، هشت رکعت آن بعد از نماز مغرب و دوازده رکعت آن، بعد از نماز عشا و در دهه آخر، در هر شبی سی رکعت خوانده شود، هشت رکعت بعد از مغرب و بیست و دو رکعت، بعد از نماز عشا، که در مجموع هفتصد رکعت می شود و باقیمانده آن که سیصد رکعت است در شبهای قدر خوانده شود، یعنی در شب نوزدهم صد رکعت (به اضافه بیست رکعتی که قبلاً می خواند) و در شب بیست و یکم صد رکعت (به اضافه سی رکعت) و در شب بیست و دوم نیز صد رکعت (به علاوه سی رکعت) که مجموعاً هزار رکعت می شود.